

Asia: 1/66/2016

Hallituksen esitys uudeksi laiksi Syyttäjälaitoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Yleisperustelut

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

Oikeusministeriö on pyytänyt hovioikeudelta lausuntoa syyttäjälaitoksen organisaatiouudistusta koskevasta työryhmän mietinnöstä (OMML 28/2017). Vaasan hovioikeus esittää kunnioittaen lausuntonaan seuraavaa.

Lakiesitys koskee ensisijaisesti syyttäjälaitoksen toiminnan sisäistä järjestämistä ja toisaalta sisältää vain joitain muutoksia voimassa olevaan syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin (439/2011). Vaasan hovioikeus lausuu niistä keskeisistä uudistuksista, joilla on vaikutusta syyttäjäviranomaisten ja hovioikeuksien väliseen työskentelyyn sekä syyttäjätöiminnan järjestämiseen yleisemmin.

Suomessa rikosprosessi on järjestetty syyttäjävetoiseksi. Lisäksi syyttäjillä on lainkäyttövaltaa esimerkiksi sakkomenettelyissä. Syyttäjälaitoksen organisaation tulisi mahdollistaa syyttäjien päätehtävien toteutuminen parhaalla mahdollisella tavalla. Esityksessä todetaan, että syyttäjälaitoksen resurssit tulevat vähenemään ainakin vuoteen 2021 saakka. Samalla syyttäjien tehtävät ovat muuttumassa vaativammiksi ja monipuolisemmiksi.

Organisaatiouudistuksen tavoitteina mainitaan syyttäjälaitoksen hallinnon keventäminen ja syyttäjätöimintojen yhtenäistäminen valtakunnallisesti. Nämä tavoitteet ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, sillä ne mahdollistavat niukkojen resurssien suuntaamisen syyttäjien päätyöhön ja sen kehittämiseen. Syyttäjälaitoksen toimintaa tulee arvioida paitsi taloudellisin mittarein, myös laatu- ja oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen.

Yleisperustelut

Näkemyksenne luonnoksessa ehdotettujen lainsäädäntömuutosten arvioituista vaikutuksista

-

Tehtävät ja organisaatio (luku 1)

Syyttäjälaitoksen organisaatio ja Ahvenanmaan asema

Syyttäjäalueet

Lakiesitykseen ei sisälly ehdotusta syyttäjäalueiksi, vaan niistä on tarkoitus määrätä myöhemmin asetuksella. Alueita tulisi olemaan viisi, kuten hovioikeuspiirejäkin. Ahvenanmaa muodostaisi kuitenkin oman syyttäjäalueen.

Syyttäjäalueet tulisi Vaasan hovioikeuden näkemyksen mukaan määritellä hovioikeuspiirien mukaisiksi. Tuomioistuinten ja syyttäjäalueiden välinen yhteistyö olisi molemmille sujuvampaa ja selkeämpää, jos hovioikeuspiireittäin voitaisiin sopia käytännöistä esimerkiksi asiakirja-aineiston toimittamisessa käräjäoikeuksiin ja hovioikeuteen. Yhtenäinen toimialuejako parantaisi ohjauksen tehokkuutta kummassakin organisaatiossa.

Valtionsyyttäjät ja erikoissyyttäjät

Lakiesityksen mukaan valtionsyyttäjät eivät toimisi syyttäjinä kaikissa hovioikeuden ensiasteena käsittelemissä rikosasioissa. Vaasan hovioikeus ei näe estettä ehdotetulle muutokselle. Esityksessä todetuin tavoin hovioikeudet käsittelevät ensiasteena myös vähäisempiä rikosasioita, eikä valtionsyyttäjän yksinomainen toimivalta niissä ole välttämätöntä. Syytettä voitaisiin määrätä ajamaan esimerkiksi virkarikosasioihin erikoistunut syyttäjä, millä voisi olla syyttäjäntyön laatua parantava vaikutus.

Valtakunnallinen organisaatio mahdollistaisi esityksen mukaan erikoissyyttäjien työpanoksen paremman suuntaamisen, mikä tavoite on kannatettava. Oikeushallinnossa erikoistuminen tulee olemaan yhä tarpeellisempaa, koska kehityksen suuntana ovat haastavammat ja laajemmat oikeudenkäynnit.

Erikoistumismahdollisuudet ovat lisäksi omiaan parantamaan syyttäjälaitoksen houkuttelevuutta työmarkkinoilla. Erikoistumisen tulisi olla jossain määrin mahdollista myös tavallisen syyttäjäntyön puitteissa. Se ei toisaalta saa muodostua itsetarkoitukseksi.

Vastaisuudessa harkittavaksi voisi tulla myös järjestelmä, jossa hovioikeus-vaiheen syyttäjän tehtäviä keskitettäisiin tietyille syyttäjille, koska havaittavissa asioiden viipymistä silloin, kun pääkäsittelyä ei voida toimittaa kohtuullisessa ajassa.

Syyttäjät ja syyttäjän tehtävät (luku 2)

Syyttäjän virkanimikkeet, toimivalta, tehtävät, nimittäminen ja syyttäjänvaltuuksien antaminen

-

Johtaminen ja asioiden ratkaiseminen (luku 3)

Valtakunnansyyttäjän kanslian ja syyttäjälalueiden johtaminen ja asioiden ratkaiseminen

-

Erinäiset säännökset (luku 4)

Erityisesti syyttäjän vaitiolovelvollisuus ja vaitiolo-oikeus ja virkasyytteen käsittely

-

Muuta

Muita huomioita ja kommentteja

Tekninen kehitys

Esitys liittyy myös AIPA-hankkeen toteuttamiseen ja hyödyntämiseen. Toteutuessaan AIPA mahdollistaisi syyttäjien etätyöskentelyn ja työmäärän jakamisen nykyistä tehokkaammin. AIPA-hankkeenkin kannalta olisi perusteltua, että syyttäjälalueet olisivat hovioikeuspiirien mukaisia ja että oikeudenkäyntiaineisto siten yleensä ohjautuisi saman toimialueen tuomioistuimiin.

Digitalisaation myötä oikeushallinnossa on otettu käyttöön erilaisia videoneuvottelut mahdollistavia välineitä. Niiden hyödyntämistä syyttäjän-työssä tulisi jatkossa kehittää esimerkiksi matkustamisesta aiheutuvien kulujen vähentämiseksi.

Lopuksi

Lakiesityksen laajahkot asetuksenantovaltuudet huomioon ottaen olisi ollut suotavaa, että myös asetuseräluonnos olisi ollut samalla lausuntokierroksella.

Lisäksi Vaasan hovioikeus kiinnittää huomiota kielellisten oikeuksien toteutumiseen asian jatkovalmistelussa. Hovioikeuspiirien mukaista toimialuejakoa puoltaisivat myös ruotsin kielen asema ja kielivaatimusten yhtenäisyys.

Wallin Sandra

Vaasan hovioikeus - Hovioikeuden presidentti Tapani Vasama ja ma. kansliapäällikkö Sandra Wallin. Lausunnon ovat valmistelleet ma. hovioikeudenneuvos Sirpa Virkkala ja ma. esittelijä Jurkka Jämsä